

Cumhuriyet ilahiyat dergisi 20, sy. 1 (Haziran 2016): 579-580

cumhuriyet theology journal 20, no. 1 (June 2016): 579-580

✪ Doktora Tez Özetleri / Ph.D. Dissertation Abstracts ✪

**Gömbeyaz, Kadir. "İslam Literatüründe İtikâdî Fırka Tasnifleri".
Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2015.**
Gombeyaz, Kadir. "Heresiological Classifications in Islamic Literature".
Ph.D. Dissertation, Uludag University, Graduate School of Social Sciences,
Bursa 2015.

Kadir GÖMBEYAZ*

ÖZ

İslam literatüründe gerek akademik merakın bir sonucu olarak gerekse de belli bir fikrî ve mezhebî kimlik açısından tenkît gayesi ile İslam toplumu içerisinde ortaya çıkan itikâdî fırkaları ve görüşleri biraraya getirme ve belli şekilde tasnif etme faaliyeti erken dönemlerden itibaren Müslüman âlimlerin ilgi duyduğu uğraşlardan biri olmuştur. Özellikle İslam ümmetinin 73 fırkaya bölüneceğini ifade eden hadisin referans alınmasıyla bu tasnifler daha sistematik ve şematik bir şekle bürünmüştür. Fırka tasnifleri gerek kullandıkları fırak malzemesi, gerekse de fırkaları tasnif ederken takip ettikleri metot ve usul bakımından birbirinden çoğu zaman farklılaşan girişimlerdir. Bu da aralarındaki kaynaklık ilişkisi, benzerlikler ve farklılıklardan hareketle belli geleneklerin varlığına dair tespit ve öneriler yapılmasını mümkün kılmaktadır.

Hususen İslam'ın ilk yedi asrında vücuda getirilen ve farklı türde eserler içerisinde karşımıza çıkan fırka tasniflerini inceleyen bu çalışma fırkaları tasnif etme faaliyetinin mahiyetini ve tarihsel gelişim çizgisini tespit etmeye çalışmakta, tasnifleri takip edilen metot, kapsam, üslup ve biçim bakımından kendi içinde kategorize ederek fırka tasniflerine dair bütüncül bir tasvir ortaya koymaya çalışmaktadır. Ayrıca ulaşabildiği fırka tasniflerini metodu, biçimi, muhtevası gibi yönlerden analiz ederek ve aralarında mukayeseler yaparak fırka tasnif gelenekleri önermektedir.

ANAHTAR KELİMELELER: Fırak edebiyatı, Fırka / Mezhep, 73 fırka hadisi, Makâlât.

* Yrd. Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi.
Assistant Professor, Kocaeli University, Faculty of Theology.
Kocaeli/Turkey (kgombeyaz@hotmail.com).

<http://dx.doi.org/10.18505/cuifd.87154>

ABSTRACT

Gathering information about theological Islamic dissidents/sects and classifying and listing them in various ways as a literary genre in Islamic literature has been of interest to Muslim scholars as a result of scholarly curiosity or in the aim of criticizing and refuting their ideas from a certain ideological and theological point of view. After especially taking the ḥadīth saying that the Muslim community will divide into 73 sects as a main reference, heresiological classifications or lists became more systematic and schematic. These heresiological classifications or lists are in fact mostly different attempts in terms of material, method and style. This enables to determine and offer possible traditions of classifying and listing sects based on the similarities, differences and connections among them.

This dissertation that examines heresiological classifications and lists that emerged in particularly seven centuries after the hijra and appeared in books of various literary genres tries to identify their characteristics and historical development, and categories them according to their methods, scopes, styles and contents in order to reach a holistic understanding. Also it offers possible traditions for heresiological classifications or lists after analysing and comparing the available ones.

KEYWORDS: Islamic heresiography, Sects, Firqa / Madhhab, 73 sect-hadith, Maqālāt / Firaq.